

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា
គម្រោងស្តីពីការសិក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ
(១៩៧៥-១៩៧៩)

ការចែកចាយសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ
វេទិកាសាធារណៈស្តីពីការអប់រំប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ
រោងគ្រូ សិស្ស និងឪពុកម្តាយ
លើកទី៣

ភូមិកំពង់បែន យុំកំពង់ហៅ ស្រុកកំពង់លែង ខេត្តកំពង់ឆ្នាំង
ថ្ងៃទី២៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០

ភូមិ និងវត្តលិចទឹកក្នុងស្រុកកំពង់លែង ខេត្តកំពង់ឆ្នាំង

នៅថ្ងៃទី២៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ គម្រោងស្តីពីការសិក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យរបស់
មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា បានប្រារព្ធធ្វើវេទិកាអប់រំសាធារណៈមួយនៅក្នុងយុំកំពង់បែន ស្រុកកំពង់លែង
ខេត្តកំពង់ឆ្នាំង ។ មានសិក្សាការចូលរួមចំនួនប្រហែល២០០ នាក់ ក្នុងនោះមានប្រជាជនចំនួន២៨នាក់ ក្រុមចំនួន
១៨នាក់ ព្រះសង្ឃចំនួន១៤អង្គ និងក្រៅពីនេះ គឺជាសិស្សានុសិស្សមកពីវិទ្យាល័យហ៊ុន សែន កំពង់លែង ។

Documentation Center of Cambodia
Searching for the Truth ស្វែងរកការពិត ដើម្បីការចងចាំ និងយុត្តិធម៌

វេទិកាសាធារណៈស្តីពីការអប់រំប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ត្រូវបានធ្វើឡើងអស់រយៈពេលជិតបី ម៉ោង ដែលបានចាប់ផ្តើមពីម៉ោង៨:៣០ នាទីព្រឹក ហើយបានបញ្ចប់នៅម៉ោង១១:៣០ នាទីព្រឹកនៅក្នុង ព្រះវិហារវត្តអង្គរនារាយ ដែលមានទីតាំងស្ថិតនៅក្នុងទីរួមស្រុកកំពង់លែង ។

វេទិកានេះបានចាប់ផ្តើម ដោយមានការណែនាំពីលោក ផេង ពង្សរ៉ាស៊ី អំពីគោលបំណងនៃការធ្វើ វេទិកាសាធារណៈនិងការបំពេញ “តារាងស្ទាបស្ទង់មតិមុនពេលបើកវេទិកាសាធារណៈ” ដើម្បីវាស់ស្ទង់ការ យល់ដឹងរបស់អ្នកចូលរួម និងការចាប់អារម្មណ៍នៅក្នុងការសិក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហម ។ បន្ទាប់មក តំណាង ក្រុមប្រឹក្សាឃុំបានផ្តល់ការស្វាគមន៍ក្នុងការបើកវេទិកានេះ និងលើកទឹកចិត្តដល់អ្នកចូលរួមទាំងអស់ឲ្យយកចិត្ត ទុកដាក់រៀនសូត្រពីវេទិកាលើកនេះ ។ បន្ទាប់មក កញ្ញា លី សុខចំរើន ដែលជាសមាជិកនៅក្នុងគម្រោងស្តីពី ការសិក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ជាអ្នកឡើងធ្វើបទបង្ហាញជំពូក៧(មន្ទីរស-២១ ឬកុកឡូលស្វែង) នៃសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (១៩៧៥-១៩៧៧) ដោយមានលើកជាសំណួរ និង ចម្លើយផង ។ នៅចុងបញ្ចប់នៃវេទិកាសាធារណៈ “តារាងស្ទាបស្ទង់មតិក្រោយវេទិកាសាធារណៈ” ត្រូវបាន ចែកជូនដល់អ្នកចូលរួមទាំងអស់ ដើម្បីបំពេញព័ត៌មាននៃការយល់ដឹងអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហមបន្ទាប់ពីបាន ចូលរួមនៅក្នុងវេទិកានេះរួចមក ។ នៅពេលរសៀល សមាជិកក្រុមទាំងអស់បានធ្វើសម្ភាសន៍ជាមួយអ្នកចូល រួមចំនួន១២រូប ក្នុងនោះមានពរូបជាឪពុកម្តាយរបស់សិស្ស ២រូបជាក្រុមច្រៀន និង៧រូបជាសិស្ស ។

លក្ខណៈភូមិសាស្ត្រ

នៅថ្ងៃទី២៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ គឺមុនមួយថ្ងៃនៃការធ្វើវេទិកាសាធារណៈ ក្រុមការងារបានធ្វើ ដំណើរចេញពីមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាឆ្ពោះទៅកាន់ខេត្តកំពង់ឆ្នាំង ។ នៅវេលាម៉ោង១១:៣០ នាទីព្រឹក ក្រុម ការងារបានធ្វើដំណើរមកដល់ទីរួមខេត្តកំពង់ឆ្នាំង និងបានធ្វើដំណើរបន្តទៅកាន់ស្រុកកំពង់លែងតាមកាណូតឆ្លង កាត់ទន្លេសាប ដែលមានចម្ងាយប្រមាណ១៣គីឡូម៉ែត្រពីទីរួមខេត្តកំពង់ឆ្នាំង ។ ដោយសាររដូវនេះជារដូវទឹក តំឡើង ដូច្នេះរបស់ប្រជាជនមួយចំនួនក្នុងភូមិពោធិ៍អណ្តែត រួមទាំងវត្តពោធិ៍អណ្តែតផង ត្រូវលិចទឹក ។ ដូច្នេះ ទាំងការរស់នៅរបស់អ្នកស្រុក និងការធ្វើបុណ្យទាន គឺត្រូវស្ថិតនៅក្នុងទឹក ។ ទោះជាយ៉ាងដូច្នេះក៏ដោយ ប្រជាជនដែលរស់នៅទីនោះ បានប្រើប្រាស់ទឹកតំឡើងនេះ សម្រាប់ស្រោចស្របដំណាំស្រូវ និងខ្លះទៀត ប្រកបរបរនេសាទត្រី ។

នៅពេលដែលក្រុមការងារបានទៅដល់ទីតាំងសម្រាប់ការប្រារព្ធធ្វើវេទិកាសាធារណៈនៅក្នុងភូមិកំពង់ បឹង យើងបានជួបនិងពិភាក្សាជាមួយលោកស្រី វ៉ាន់ធន ជាប្រធានក្រុមប្រឹក្សាឃុំ និងលោក សេង លីរតនៈ ជាក្រុមឆ្ពោះលថ្នាក់ខេត្ត ។ អ្នកទាំងពីរបានជួយយើងក្នុងការរៀបចំធ្វើវេទិកាសាធារណៈ និងការអញ្ជើញប្រជា ជន ក្រុមច្រៀន និងសិស្សានុសិស្សចូលរួមក្នុងវេទិកានេះ ។ នៅថ្ងៃដដែលនោះ យើងបានជ្វើឯកសារ

សៀវភៅ និងឧបករណ៍ប្រើប្រាស់ផ្សេងៗ ដែលបម្រើការធ្វើវេទិកា នៅនឹងផ្ទះលោកស្រីប្រធានក្រុមប្រឹក្សាយុំ ពីព្រោះផ្ទះរបស់គាត់ស្ថិតនៅជិតវត្តអម្ពវនារាមដែលជាកន្លែងប្រារព្ធពិធីនៅថ្ងៃស្អែក ។ ឆៀតក្នុងឱកាសនោះ យើងបានធ្វើការពិភាក្សាជាមួយលោកស្រី វ៉ាន់ធន អំពីព័ត៌មានទូទៅនៅក្នុងឃុំកំពង់ហៅ និងបទពិសោធន៍របស់គាត់ឆ្លងកាត់របបខ្មែរក្រហម ។

ក្រោយការពិភាក្សា យើងបានដឹងថា លោកស្រី វ៉ាន់ធន បានធ្វើជាប្រធានក្រុមប្រឹក្សាយុំអស់រយៈពេលពីរអណត្តិទាំងអណត្តិនេះ ។ គាត់រស់នៅតែម្នាក់ឯងនៅក្នុងផ្ទះតូចល្អមួយដែលប្រកបទៅដោយក្តីសុខ ។ គាត់មានស្រុកកំណើតនៅក្នុងភូមិកំពង់បឹងនិងបានរស់នៅទីនេះរហូតមក ។ បន្ទាប់ពីបានរៀបការជាមួយទាហានម្នាក់ លោកស្រីនិងស្វាមីបានផ្លាស់ប្តូរទៅរស់នៅទីក្រុងភ្នំពេញ ។ នៅពេលដែលខ្មែរក្រហមកាន់កាប់ទីក្រុងភ្នំពេញនៅថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ លោកស្រី ព្រមទាំងក្រុមគ្រួសារ ត្រូវបានជម្លៀសឲ្យត្រឡប់មកកាន់ស្រុកកំណើតវិញ ។ គាត់បានចំណាយពេលអស់១០ ថ្ងៃក្នុងការធ្វើដំណើរត្រឡប់មកផ្ទះរបស់គាត់ ។ គាត់មានការលំបាកខ្លាំងណាស់ក្នុងការនាំយកកូនពីរនាក់ និងបន្តិចខោអាវរបស់គាត់ត្រឡប់មកវិញ ។ បន្ទាប់ពីមកដល់ភូមិស្រុកវិញ ប្តីរបស់គាត់ត្រូវបាននាំចេញទៅនិងសម្លាប់ ។ ក្រោយមកទៀត កូនរបស់គាត់ទាំងពីរនាក់បានស្លាប់ដោយអត់អាហារ ។ គាត់ត្រូវបានផ្លាស់ប្តូរទៅកាន់ឃុំស្វាយរំពារ ដើម្បីស្នូងស្រូវ និងលើកទំនប់អូរតាប៉ិន ។ អូរតាប៉ិន គឺជាអតីតមន្ទីរសន្តិសុខរបបខ្មែរក្រហមនៅក្នុងស្រុកកំពង់លែង ។ គាត់បាននិយាយថា សមាជិកគ្រួសាររបស់គាត់ចំនួន៣៥នាក់បានស្លាប់ក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ។ អ្នកទាំងនោះគឺ ប្តី កូន ឪពុកម្តាយ បងប្អូន ជីដូនជីតា អ៊ីស្រី បងប្អូនជីដូនមួយ និងបងប្អូនសាច់ឆ្ងាយជាច្រើននាក់ទៀត ។ លោកស្រី វ៉ាន់ធន បាននិយាយថា នៅឆ្នាំ១៩៧៧ គាត់ស្ទើរក្លាយខ្លួនជាមនុស្សរិកលចរិក ដោយសារតែសមាជិកគ្រួសាររបស់គាត់ទាំងអស់បានស្លាប់ ។ គាត់មានការតូចចិត្ត នៅពេលដែលគាត់បានឃើញសមាជិកគ្រួសារផ្សេងទៀតបានវិលត្រឡប់មកស្រុកកំណើតវិញទាំងអស់គ្នា ។ លោកស្រី វ៉ាន់ធន បានប្រាប់ថា បទពិសោធន៍ឈឺចាប់របស់គាត់ហាក់ដូចជានៅថ្មីៗ និងស្ថិតនៅជារៀងរាល់ថ្ងៃ ។ គាត់យំក្រប់ពេល នៅពេលដែលគាត់រំពុកឡើងវិញពីការឈឺចាប់ និងការចងចាំទាំងនោះ ។

យោងតាមការពិភាក្សាជាមួយលោកស្រី វ៉ាន់ធន និងអ្នកភូមិផ្សេងទៀត យើងបានដឹងថា ស្រុកកំពង់លែង គឺជាទីតាំងសមរម្យដ៏សំខាន់មួយរវាងខ្មែរក្រហម និងរដ្ឋាភិបាលលន់ នល់ កាលពីមុនឆ្នាំ១៩៧៥ ។ នៅក្រោយឆ្នាំ១៩៧៧ ស្រុកនេះស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់របបសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា ។ រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៧៨ ទាហានខ្មែរក្រហមនៅតែបន្តការបំភិតបំភ័យ សម្លាប់ និងរកប្លន់អ្នកភូមិដែលរស់នៅក្នុង

^១ របាយការណ៍របស់ក្រុមស្រាវជ្រាវធ្វើដៃនិទ្ទេសសាកសព បានបង្ហាញថាអូរតាប៉ិនគឺជាឈ្មោះរបស់មន្ទីរសន្តិសុខរបបខ្មែរក្រហម ដែលមានទីតាំងស្ថិតនៅក្នុងឃុំស្វាយរំពារ ស្រុកកំពង់លែង ដែលប្រជាជនជាច្រើននាក់ត្រូវបានសម្លាប់ ។

ស្រុកនេះ ។ ជាការពិត ទាហានខ្មែរក្រហមបានចាប់ខ្លួនលោកស្រី វ៉ាន់ធន នៅឆ្នាំ១៩៧៨ ពីបទបានផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មានអំពីការឈររបស់គាត់នៅក្នុងសមាគមន៍ស្ត្រីស្រុក ។ គាត់ត្រូវបានដោះលែងមកវិញ នៅល្ងាចថ្ងៃដដែល បន្ទាប់ពីគាត់បានសន្យាថានឹងឈប់បម្រើការងារឲ្យរដ្ឋាភិបាលនេះតទៅទៀត ។ ស្រុកកំពង់លែង គឺជាស្រុកមួយដែលពោរពេញទៅដោយតំបន់អសន្តិសុខនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាកាលពីឆ្នាំ១៩៧៧ ។

វត្តអម្ពវនាម ជាកន្លែងដែលក្រុមការងាររបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជ្រើសរើសយកធ្វើជាកន្លែងប្រារព្ធធ្វើវេទិកាសាធារណៈ ។ វត្តនេះ គឺជាវត្តមួយក្នុងចំណោមវត្តដែលមានវ័យចំណាស់ជាងគេចំនួនពីរក្នុងស្រុកកំពង់លែង មានទីតាំងដ៏បួសស្ថិតនៅជាប់ជើងភ្នំមួយក្នុងភូមិខ្ពែងពណ៌ ឃុំត្រពាំង ដែលកាលនេះវត្តនេះមានឈ្មោះថា “វត្តក្រោម” ។ ចំណែកវត្តមួយផ្សេងទៀត គឺស្ថិតនៅលើកំពូលភ្នំ មានឈ្មោះថា “វត្តភ្នំ” ដែលបច្ចុប្បន្ននេះបានកែឈ្មោះទៅជា “វត្តគីរីវង្ស” វិញ ។ ដោយសារវត្តទាំងពីរនេះស្ថិតនៅជិតគ្នា ព្រះចៅអធិការវត្តក្រោម បានសម្រេចចិត្តប្តូរទីតាំងទៅកាន់ភូមិកំពង់បឹងវិញ ហើយមានទីតាំងរហូតមកដល់បច្ចុប្បន្ននេះ ។ ការសាងសង់វត្តនេះ បានចាប់ផ្តើមនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៤៨ ដោយបានប្តូរឈ្មោះទៅជា “វត្តថ្មី ឬវត្តពោធិ៍ត្រែយ” ។ សម្តេចព្រះសង្ឃរាជ ជួន ណាត បានធ្វើជាកណ្តាអធិបតីនៅក្នុងពិធីសម្ពោធនិងបានផ្តល់ឈ្មោះថ្មីថា “វត្តអម្ពវនាម” ដែលមានន័យថា ដើមស្វាយ ។ វត្តនេះត្រូវបានប្រើប្រាស់ធ្វើជាយូរឆ្នាំសេដ្ឋកិច្ចប្រចាំស្រុកកំពង់លែងក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ។ សំណង់អគារវត្តនេះ បានស្ថិតនៅរហូតមកដល់បច្ចុប្បន្ន ប៉ុន្តែរូបព្រះបដិមាក្នុងព្រះវិហារត្រូវបានបំផ្លាញចោលគ្មានសល់ ។ កងចល័ត និងទាហានរបស់ខ្មែរក្រហម បានស្នាក់នៅក្នុងវត្តនេះ ដែលព្រះវិហារមានបីជាន់ ។ ជាន់ក្រោមនៃព្រះវិហារ ត្រូវបានប្រើប្រាស់ធ្វើជាម៉ាស៊ីនកិនស្រូវ ។ ជាន់ទីមួយ គឺជាយូរឆ្នាំដាក់សម្ភារៈសម្រាប់ធ្វើស្រែនិងសម្ភារៈផ្សេងៗទៀត ហើយជាន់ទីពីរគឺជាកន្លែងប្រជុំ ។ លើសពីនេះទៀត អនុវិទ្យាល័យដែលមានទីតាំងនៅក្បែរនោះ គឺត្រូវបានខ្មែរក្រហមប្រើប្រាស់ធ្វើជាយូរឆ្នាំដាក់អំបិល ។ បន្ទាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៧ វត្តនេះត្រូវបានរៀបចំមុនគេនៅក្នុងស្រុកកំពង់លែង ។ ប្រជាជនបានចាប់ផ្តើមសំអាត ជួសជុលអគារ និងប្រណិបត្តិសាសនាតាមប្រពៃណីទំនៀមទម្លាប់ឡើងវិញ ។ ចំណែកវត្តដែលមានទីតាំងនៅក្បែរនេះ ត្រូវបានខ្មែរក្រហមបំផ្លាញ ហើយដែកដែលបានក្រោយការបំផ្លាញនេះ ត្រូវបានប្រើប្រាស់សម្រាប់ការសាងសង់ស្ពាន និងទំនប់របស់ខ្មែរក្រហម ។

កម្មវិធីវេទិកាសាធារណៈ

១) បើកកម្មវិធី

លោក ផេង ពង្សវ៉ាន់ បានបើកកម្មវិធីសម្រាប់ការធ្វើវេទិកាសាធារណៈ ដោយបានពន្យល់ពីគោលបំណងនៃធ្វើវេទិកាសាធារណៈដល់អ្នកចូលរួម ។ វ៉ាន់ បានពន្យល់ថា វេទិកានេះមានបំណងបង្កើតឲ្យមានការពិភាក្សានៅក្នុងក្រុមគ្រួសារ និងសហគមន៍នៅតាមទីជនបទឆ្ងាយៗក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ដែលការចែកចាយ

សៀវភៅប្រវត្តិកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (១៩៧៥ - ១៩៧៧) និងការសិក្សាអំពីរបបនេះនៅមានកម្រិតនៅឡើយ ។ វ៉ាស៊ី បានបញ្ជាក់ថា ក្មេងជំនាន់ក្រោយគួរស្វែងយល់អំពីប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហម តាមរយៈការសួរនាំឪពុកម្តាយរបស់ខ្លួន និងអ្នកចាស់ទុំនៅក្នុងភូមិដែលគាត់កំពុងតែមានវត្តមាននៅក្នុងវេទិកានេះស្រាប់ ។ នៅពេលដែល វ៉ាស៊ី សួរសិស្សអំពីការសិក្សាប្រវត្តិខ្មែរក្រហមនៅក្នុងថ្នាក់រៀន សិស្សទាំងអស់ឆ្លើយថា “មិនធ្លាប់បានរៀន” ។ ចម្លើយនេះអាចបញ្ជាក់បានពីកម្រិតនៃការយល់ដឹងអំពីមាតិកានៃប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហមនៅក្នុងកម្មវិធីសិក្សា និងសៀវភៅសិក្សាសម្រាប់ វ៉ាស៊ី ក៏បាននិយាយដែរអំពីការចែកចាយសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យថា សៀវភៅចំនួន៣០០.០០០ ក្បាលបានត្រូវចែកទៅដល់គ្រប់អនុវិទ្យាល័យ និងវិទ្យាល័យនៅក្នុងទូទាំងប្រទេសកម្ពុជា នៅពេលដែលសៀវភៅនេះចំនួន៧០០.០០០ ក្បាលទៀត កំពុងត្រូវបានបោះពុម្ពនៅឡើយ ។ សៀវភៅទាំងនេះ នឹងត្រូវធ្វើការចែកចាយនៅក្នុងអំឡុងខ្សែក្រោយទៀត ។ វ៉ាស៊ី បានបញ្ជាក់ថា មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានបណ្តុះបណ្តាលគ្រូបង្រៀនរាប់ពាន់នាក់អំពីវិធីសាស្ត្រក្នុងការបង្រៀនប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

ឆ្លៀតក្នុងទិកាសនេះដែរ វ៉ាស៊ី ក៏បាននិយាយអំពីគោលបំណងនៃការបង្រៀនប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យប្រាប់ដល់អ្នកចូលរួមទាំងអស់ ។ វ៉ាស៊ី បានចាប់ផ្តើមដូច្នោះថា ការបង្រៀនប្រវត្តិសាស្ត្រនឹងជួយតម្រង់ផ្លូវដល់កូនចៅជំនាន់ក្រោយមិនឲ្យមានការកុំភ្លេចនិងស្អប់ខ្ពើមគ្នា ប៉ុន្តែក៏ជួយឲ្យមានការលើកកម្ពស់ដល់ការផ្សះផ្សាជាតិ និងការកសាងសន្តិភាពនៅក្នុងសង្គមកម្ពុជាទាំងមូល ។

កម្មវិធីបន្ទាប់មកទៀត លោក ខេង សុខាន ជាតំណាងក្រុមប្រឹក្សាឃុំ បានថ្លែងទៅកាន់អ្នកចូលរួមអំពីការបើកអង្គវេទិកាសាធារណៈនេះជាដួវការ ។ លោក សុខាន បានប្រាប់ពីការចាប់អារម្មណ៍ និងការស្វាគមន៍យ៉ាងកក់ក្តៅចំពោះការបើកវេទិកានេះ ។ គាត់បានហៅការបើកវេទិកានេះ ថាជាព្រឹត្តិការណ៍ប្រវត្តិសាស្ត្រសម្រាប់ភូមិរបស់គាត់ ដើម្បីផ្តល់ការពិភាក្សាអំពីទម្រង់កម្មរបស់ខ្មែរក្រហមដែលបានកើតឡើងអស់រយៈពេលជាង៣០ឆ្នាំកន្លងមក ។ បន្ទាប់មក គាត់បាននិយាយពីបទពិសោធន៍របស់គាត់នឹងការបែងចែកប្រវត្តិសាស្ត្រ និងបានសំដែងពីការភ្ញាក់ផ្អើលនៅពេលដែលគាត់បើកសៀវភៅអាន និងឃើញពីការកសាងទំនប់និងមន្ទីរសន្តិសុខ ស-២១ ។ គាត់ក៏បានបន្ថែមទៀតថា គាត់គឺជាអតីតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមដែលធ្លាប់បម្រើការនៅក្នុងកងសេដ្ឋកិច្ចស្រុក និងធ្លាប់បានស្នាក់នៅក្នុងវត្តនេះ ។ សុខាន បានថ្លែងថាកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមបានបំផ្លាញរូបបដិមាទៅក្នុងព្រះវិហារ ហើយព្រះសង្ឃទាំងអស់ត្រូវបានផ្អាក និងបង្ខំឲ្យធ្វើការជាទម្ងន់ ។

បន្ទាប់ពីការថ្លែងបើកអង្គវេទិកាសាធារណៈ វ៉ាស៊ី បានសង្កេតឡើងវិញនូវអ្វីដែលលោកតំណាងក្រុមប្រឹក្សាឃុំបាននិយាយអំពីជីវិតរស់នៅប្រចាំថ្ងៃក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ។ វ៉ាស៊ី បានប្រាប់ទៅសិស្សានុសិស្សទាំងអស់ឲ្យអានជំពូក៧នៃសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ប្រសិនបើចង់ដឹងអំពីការឈឺចាប់ដែលប្រជាជនកម្ពុជាជួបប្រទះនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ។ បន្ទាប់មក ក្រុមការងារបានចែក “តារាងស្ទាបស្ទង់មតិ

មុនការធ្វើវេទិកាសាធារណៈ» ដល់អ្នកចូលរួមទាំងអស់ឲ្យបំពេញក្នុងរយៈពេល១៥នាទី ហើយក្នុងពេលជាមួយគ្នានេះដែរ ក្រុមការងារបានចែកសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដល់អ្នកចូលរួមទាំងអស់ ដើម្បីត្រៀមចាំសកម្មភាពបន្ទាប់ទៀត ។

វ៉ាស៊ី បានណែនាំកញ្ញា លី សុខចំរើន ឲ្យធ្វើបទបង្ហាញដំបូងនៃសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដល់អ្នកចូលរួមទាំងអស់ ។ វ៉ាស៊ី ក៏បានលើកទឹកចិត្តសិស្សានុសិស្ស អ្នកភូមិ និងលោកគ្រូអ្នកក្រុមទាំងអស់ឲ្យសួរសំណួរឲ្យបានច្រើនទៅកាន់ ចំរើន និងលោក ឌី ឌាំបូលី ដែលជាអ្នកនិពន្ធសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ វ៉ាស៊ី ក៏បានស្នើសុំឲ្យអ្នកភូមិដែលធ្លាប់រស់នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហមដូចយើងយើងសំណួរដែលជាចម្ងល់របស់សិស្សានុសិស្ស ដើម្បីបង្ហាញពីការពិភាក្សាគ្នារវាងក្មេងជំនាន់ក្រោយជាមួយនឹងមនុស្សវ័យចំណាស់ ។

២) ការធ្វើបទបង្ហាញដំបូង : មន្ទីរសន្តិសុខ ស-២១ (កុកទួលស្មែង) ដោយ លី សុខចំរើន

មុនពេលដែល ចំរើន ចាប់ផ្តើមធ្វើបទបង្ហាញ លោក ឌី ឌាំបូលី បានធ្វើសេចក្តីសង្ខេបខ្លីមួយពីមាតិកានៃសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដល់អ្នកចូលរួម ដើម្បីចែករំលែកពិទស្សនៈនៃប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហម មុនពេលដែលអ្នកចូលរួមទាំងអស់មើលទៅលើដំបូងនៃសៀវភៅនេះ ។ បូលី បានសួរសិស្សពីការធ្លាប់ឃើញនិងអានសៀវភៅនេះពីមុនមកដែរឬទេ ។ សិស្សខ្លះបានលើកដៃ និងបានឆ្លើយតបវិញថា ខ្លួនធ្លាប់បានអានសៀវភៅនេះនៅក្នុងបណ្ណាល័យនៅក្នុងសាលា ។ បូលី បានប្រាប់អ្នកចូលរួមទាំងអស់ថា សៀវភៅនេះមាន១១ជំពូក ដែលអធិប្បាយពីព្រឹត្តិការណ៍ប្រវត្តិសាស្ត្រក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ជីវិតរស់នៅក្រោមរបបខ្មែរក្រហម និងការដួលរលំរបស់ខ្មែរក្រហម ។ បូលី បានបន្តថា ការសិក្សាពីប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហម អាចកើតឡើងនៅទីកន្លែង និងពេលវេលាខុសៗគ្នា មិនចាំបាច់ត្រូវតែរៀននៅក្នុងថ្នាក់រៀន ដែលបង្រៀនដោយគ្រូនោះទេ ។ សិស្សានុសិស្សអាចរៀនពីឪពុកម្តាយ និងជីដូនជីតារបស់ខ្លួន ព្រមទាំងនរណាម្នាក់ដែលនៅរស់រានមានជីវិតក្រោយរបបខ្មែរក្រហម ។ បូលី បានចង្អុលបង្ហាញព្រះតេជគុណ អ៊ុល ប៊ុន ជាទុខហារណ៍ថា ព្រះតេជគុណមានព្រះជន្មយុវ៧៦ព្រះវស្សានិងធ្លាប់បានរស់នៅឆ្លងកាត់ជាច្រើនជំនាន់តាំងពីជំនាន់សុរ្យៈ ។ ព្រះតេជគុណគួរតែជាមនុស្សម្នាក់ដែលមានចំណេះដឹង រឿងរ៉ាវ និងបទពិសោធន៍ច្រើនអនេក ដើម្បីចែករំលែកដល់សិស្សានុសិស្សទាំងអស់ ។

បូលី បានប្រាប់អ្នកចូលរួមទាំងអស់ឲ្យបើកសៀវភៅត្រង់ទំព័រទី៥៩ ដែលសរសេរអំពីកុកទួលស្មែង ។ បូលី ចង់ដឹងថាតើមានសិស្សានុសិស្សប៉ុន្មាននាក់ចង់ដឹងឲ្យកាន់តែច្បាស់ថែមទៀតអំពីកុកទួលស្មែង និងនរណាខ្លះដែលបានទៅទស្សនាកុកទួលស្មែងនាពេលកន្លងមក ។ ស្រ្តីម្នាក់បានលើកដៃឡើង ។ បូលី បានអញ្ជើញកាត់ឲ្យឡើងនិយាយពីការទស្សនានេះប្រាប់ដល់អ្នកចូលរួមទាំងអស់ ។ ស្រ្តីនោះបានរៀបរាប់ដូចខាងក្រោម៖

ខ្ញុំបានទៅទស្សនាកុកទួលស្មែងនៅឆ្នាំ១៩៧៧ ។ រដ្ឋាភិបាលបានបើកទ្វារកុកទួលស្មែង

សម្រាប់បង្ហាញដល់ទស្សនិកជន ចូលទស្សនាពីរឿងរ៉ាវពិតដ៏គួរឲ្យរន្ធត់ដែលបានកើតឡើងនៅ កុកទួលស្ទែង ។ ខ្ញុំបានឃើញកន្លែងដែលពួកគេ(ខ្មែរក្រហម)ដកក្រចកអ្នកទោស និងកន្លែង ដែលពួកគេរុញក្បាលអ្នកទោសបញ្ចូលក្នុងពាន់ទឹក ។ អ្នកទោសត្រូវបានដាក់ទ្រូសតូខាំ និងបង្ហូរ ឈាម ។ អ្នកទោសត្រូវបានដាក់ក្នុងបន្ទប់តូចៗ ។ លលាដ៏ក្បាលត្រូវបានដឹកចេញពីរណ្តៅ និងដាក់គំរនៅនឹងមាត់រណ្តៅដែលស្ថិតនៅក្បែរកុក ។ នៅក្នុងបន្ទប់តូចៗ អ្នកទោសមិនអាចរើ ខ្លួនបានឡើយ ហើយអ្នកទាំងនោះត្រូវបត់ជើងធំនៅក្នុងកេះគ្រាប់តូចៗ ។ បន្ទប់តូចៗទាំង នេះ មើលទៅហាក់ដូចជាការមឃូស ។ ដើរកាត់តាមបរិវេណកុក ខ្ញុំមានអារម្មណ៍ភ័យខ្លាច និងគិតពីបទពិសោធន៍របស់ខ្ញុំកាលពីក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ។ សាស្ត្រាចារ្យ និងអ្នកធ្វើការត្រូវ បានចាប់ដាក់ឃុំឃាំង និងសម្លាប់នៅទីនោះ ។ អ្នកទោសត្រូវបានបង់លេខរៀងដោយដាក់ព្យួរ នៅនឹងករបស់ខ្លួន ។ កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមបានថតរូបអ្នកទោស ហើយបន្ទាប់មកអ្នកទោស ទាំងនោះបានស្លាប់ ។ អ្នកទស្សនាបានស្រែកយំ នៅពេលដែលគាត់បានឃើញរូបថតសាច់ ញាតិរបស់ខ្លួន ។ បន្ទប់មួយចំនួនត្រូវបានប្រើប្រាស់សម្រាប់ធ្វើទារុណកម្ម ។

បន្ទាប់ពីការរៀបរាប់ពីការចូលទស្សនាកុកទួលស្ទែងរបស់អ៊ីស្រាឺលមក កញ្ញា លី សុខចំរើន បានចាប់ ផ្តើមបង្រៀនជំពូក៧នៃសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ មុនពេលចាប់ផ្តើមបង្រៀន ចំរើន បានពិនិត្យមើលថា តើអ្នកចូលរួមទាំងអស់មានសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនៅនឹងដៃគ្រប់គ្នា ហើយឬនៅ ។ បន្ទាប់មក ចំរើន បានបែងចែកអ្នកចូលរួមទាំងអស់ជា៦ក្រុមតូចៗ ដើម្បីទទួលខុសត្រូវក្នុង ការអាន៦ចំណុចផ្សេងគ្នានៅក្នុងជំពូក៧ ។

- ក្រុមទី១ : អាន និងពិភាក្សាអំពី « អការនៃមន្ទីរស-២១ » នៅទំព័រទី០ ។
- ក្រុមទី២ : អាន និងពិភាក្សាអំពី « អ្នកទោស » នៅទំព័រទី០ - ៦១ ។
- ក្រុមទី៣ : អាន និងពិភាក្សាអំពី « ស្ថានភាពនៅក្នុងមន្ទីរស-២១ » នៅទំព័រទី៦២ ។
- ក្រុមទី៤ : អាន និងពិភាក្សាអំពី « ការសួរចម្លើយ » នៅទំព័រទី៦៣ ។
- ក្រុមទី៥ : អាន និងពិភាក្សាអំពី « ថ្នាក់ដឹកនាំមន្ទីរស-២១ » នៅទំព័រទី៦៧ ។
- ក្រុមទី៦ : អាន និងពិភាក្សាអំពី « ការសម្លាប់នៅមន្ទីរស-២១ » នៅទំព័រទី៦៨ ។

ចំរើន បានឲ្យក្រុមនីមួយៗ អាន និងកត់ត្រានូវចំណុចសំខាន់ៗចំនួនបួន ឬប្រាំចេញពីប្រធានបទនីមួយៗ ដើម្បីចែករំលែក និងពិភាក្សាបន្ទាប់ពីបញ្ចប់ការអាន ។ ក្រុមនីមួយៗមានរយៈពេល៧នាទីក្នុងការបំពេញកិច្ចការ នេះ ។ បន្ទាប់ពីអានរួច ចំរើន បានឲ្យតំណាងក្រុមនីមួយៗ ចែករំលែកការយល់ដឹងរបស់ខ្លួនទៅកាន់ក្រុមផ្សេង ទៀតដែលអានប្រធានបទខុសគ្នា ។

ក្រុមទី១

ស៊ឹម គឹមសាង មកពីវិទ្យាល័យ ហ៊ុន សែន កំពង់លែង បានធ្វើការសង្ខេបប្រធានបទទី១ និយាយអំពី “អគារនៅមន្ទីរស-២១” ។

“មន្ទីរស-២១ គឺជាអគារវិទ្យាល័យចៅពញាយ៉ាត ដែលបានសាងសង់ឡើងនៅក្នុង ឆ្នាំ១៩៦២ ក្នុងបរិវេណដី៦០០ ម៉ែត្រគុណនឹង៤០០ ម៉ែត្រ ។ មានអគារសំខាន់ៗ ចំនួនបួន ។ បន្ទប់នៅជាន់ដំបូង ត្រូវបានបែងចែកជាបន្ទប់តូចៗសម្រាប់យុវជនអ្នកទោសម្នាក់ៗ ដែល មានទំហំ០.៨ម៉ែត្រគុណនឹង២ម៉ែត្រ ។ បន្ទប់នៅជាន់ទី១ ត្រូវបានប្រើប្រាស់សម្រាប់យុវជន អ្នកទោសរួមដែលមានចំនួនពី៤០-៥០ នាក់ ។ បន្ទប់ចំនួនមួយ ត្រូវបានប្រើប្រាស់ធ្វើជា ការិយាល័យរបស់ ខូច ហើយបន្ទប់ផ្សេងៗទៀតត្រូវបានប្រើប្រាស់សម្រាប់ដាក់ឯកសារ ។ ចំណែកដូចដែលនៅក្បែរៗមន្ទីរ ត្រូវបានប្រើប្រាស់ជាបន្ទប់ស្នាក់មួយ និងធ្វើទារុណកម្ម” ។

ត្រង់ចំណុចនេះ មុនពេលឈានដល់ការឡើងបង្ហាញរបស់ក្រុមបន្ទាប់ទៀត បូលី បានឲ្យអ្នកចូលរួមទាំង អស់យកបិទ និងបើកសៀវភៅមេរៀនត្រង់ទំព័រ៦០ ដើម្បីធ្វើការកែតម្រូវកំហុសឆ្គងមួយ ។ បូលី បានឲ្យអ្នក ចូលរួមទាំងអស់កែពីយូរដើម : “នៅពីក្រោយរបងសាលានេះ មានអគារធ្វើពីឈើប្រក់ស្បូវពីរខ្នងដែលជាអគារសាលាបឋមសិក្សាបឹងកេងកង ។ អគារទាំងអស់នេះបង្កើតបានទៅជាមន្ទីរស-២១” ទៅជា “នៅពីក្រោយ របងសាលានេះ មានអគារធ្វើពីឈើប្រក់ស្បូវពីរខ្នងដែលជាអគារសាលាបឋមសិក្សាទួលស្មែង” វិញ ។

បន្ទាប់មក ចំរើន បានឲ្យក្រុមផ្សេងទៀតឡើងបន្ថែមនូវចំណុចខ្លះចន្លោះ ។ ប្រឹក ប៉េន ហ៊ុន មកពីវិទ្យាល័យ ហ៊ុន សែន កំពង់លែង បានឡើងបំពេញបន្ថែមប្រធានបទទី១ដូចតទៅ៖

“មន្ទីរស-២១ មានបុព្វដោយរបងល្អសដែលភ្ជាប់បន្តអគារនី និងសំណាញ់ដែកដើម្បីបញ្ចៀសការ លួចរត់ចេញរបស់អ្នកទោស ។ ពុំមានអ្នកទោសណាម្នាក់ពីក្នុងអគារទាំង៤នេះ ត្រូវរត់រួចឡើយ ដោយសារតែ មានការយាមកាមភ័យរឺង” ។

ចំរើន បានកោតសរសើរចំពោះសេចក្តីក្លាហានរបស់សិស្សពីសកម្មភាពចែករំលែករបស់ពួកគេ ។ ចំរើន បានបន្ថែមថា មានអ្នកទោសប្រមាណ១៤.០០០ នាក់បានជាប់នៅក្នុងមន្ទីរស-២១ និងមានតែអ្នកទោសចំនួន ១២នាក់ប៉ុណ្ណោះដែលនៅមានជីវិតក្រោយការដួលរំលំរបបខ្មែរក្រហម ។

ក្រុមទី២

លោក សេង លីរតនៈ ជាគ្រូបង្ហាញថ្នាក់ខេត្ត បានជួយ ចំរើន ក្នុងការរៀបចំការពិភាក្សា ។ ប៉េន ណារី ជាសិស្សមកពីវិទ្យាល័យ ហ៊ុន សែន កំពង់លែង ដែលតំណាងឲ្យក្រុមទី២ បានឡើងសង្ខេបអំពីប្រធាន បទ “អ្នកទោសនៅមន្ទីរស-២១” ដូចតទៅ៖

“អ្នកទោសភាគច្រើនបានត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទក្បត់បក្ស និងអង្គការ ។ អ្នកដឹកនាំ មានការសង្ស័យថា ជនក្បត់គឺមាននៅគ្រប់ទីកន្លែងទាំងអស់ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។ ជារៀងរាល់ខែ កម្មាភិបាលមកពីតំបន់ផ្សេងៗ

ត្រូវបានចាប់ខ្លួន និងយកមកដាក់ឃុំឃាំងនៅក្នុងមន្ទីរស-២១ ។

រតនៈ បានលើកទឹកចិត្តអ្នកចូលរួមផ្សេងទៀតឲ្យជួយបំពេញបន្ថែមនូវប្រធានបទទី២ ។ ដោយយល់ឃើញថា សិស្សខ្លះមានការភ័យខ្លាចនៅពេលដែលក្រោកឈរនិយាយទៅកាន់អ្នកចូលរួមទាំងអស់ ។ ចំរើនបានអនុញ្ញាតិឲ្យសិស្សឡើងបង្ហាញពីប្រធានបទរបស់ខ្លួននៅតាមកន្លែងដែលខ្លួនអង្គុយ ។ យុវសិស្សម្នាក់ឈ្មោះ រចនា បានបន្ថែមថា៖

“ចម្លើយភាគច្រើននៅមន្ទីរស-២១ គឺជាចម្លើយមិនពិត ពីព្រោះអ្នកទោសទាំងនោះមិនបានធ្វើអ្វីដែលខុសនោះទេ ។ អ្នកទោសឆ្លើយ គឺគ្រាន់តែចង់ចៀសវាងការធ្វើទារុណកម្មប៉ុណ្ណោះ” ។

រតនៈ បានសួរថាតើមានអ្នកទោសជនជាតិវៀតណាមប៉ុន្មាននាក់បានជាប់នៅក្នុងមន្ទីរស-២១ ? នៅពេលដែលពុំមាននរណាម្នាក់នៅក្នុងក្រុមឡើងឆ្លើយបន្ថែម ចំរើន និងរតនៈ បានបន្តទៅកាន់ក្រុមទី៣ទៀត ។

ក្រុមទី៣

ជា ស្រីនាង ជាសិស្សនៅវិទ្យាល័យហ៊ុន សែន កំពង់លែង បានសង្កេតប្រធានបទទី៣ដែលនិយាយអំពី “ស្ថានភាពនៅក្នុងមន្ទីរស-២១” ដូចតទៅ៖

“នៅពេលទៅដល់មន្ទីរស-២១ អ្នកទោសទាំងអស់ត្រូវថតរូប និងបំពេញប្រវត្តិរូប ដោយចាប់ផ្តើមពីជីវិតពីកុមារភាពរហូតដល់ពេលត្រូវចាប់ខ្លួន ។ អ្នកទោសទាំងអស់ត្រូវសម្រាតខោអាវចេញពីខ្លួន ហើយភ្នែកដែលនៅជាប់នឹងខ្លួនក៏ត្រូវបានរឹបអូស ។ បន្ទាប់មក អ្នកទោសទាំងអស់ត្រូវដាក់ខ្នោះ និងដាក់នៅក្នុងបន្ទប់ឃុំឃាំង ។ អ្នកទោសមិនត្រូវបានអនុញ្ញាតិឲ្យនិយាយស្តីឡើយ ។ ប្រសិនបើចង់ដឹកទឹក ឬធ្វើអ្វីមួយ អ្នកទោសត្រូវស្នើសុំការអនុញ្ញាតិពីកងសន្តិសុខ បើមិនដូច្នោះទេ អ្នកទោសនឹងត្រូវទទួលទារុណកម្ម” ។

ស្រីនាង បាននិយាយពីប្រវត្តិរបស់ វ៉ាន់ណាត ថា៖

“លោក វ៉ាន់ណាត ត្រូវបានដាក់ខ្នោះភ្ជាប់នឹងរន្ធដែកវែងៗជាមួយអ្នកទោសផ្សេងទៀតប្រហែល ៤០ នាក់ ។ អ្នកទោសទទួលរបបអាហារពីពេលក្នុងមួយថ្ងៃ គឺបបពីរបីស្លាបព្រា រួមជាមួយសម្លដែលស្ងួតជាមួយស្លឹកឈើ ។ អ្នកទោសទទួលការផ្គត់ផ្គង់ជារៀងរាល់បួនថ្ងៃម្តង ។ ប៉ុន្តែប្រសិនបើអ្នកទោសណាដែលជាប់ខ្នោះនៅជិតបង្អួច គឺមិនទទួលបានទឹកសម្រាប់ផ្គត់ផ្គង់គ្រប់គ្រាន់ទេ” ។

ស្រីនាង បានបន្ថែមថា៖

“ចាប់តាំងពីស្ថានភាពនៅក្នុងមន្ទីរស-២១ ក្លាយជាភាពកខ្វក់ អ្នកទោសមួយចំនួនបានកើតស្រែង រមាស និងថែ ។ ពុំមានពេទ្យសម្រាប់ព្យាបាលដូចទេ” ។

រតនៈ បានសួរថា តើកងសន្តិសុខមកពីកងផ្សេងអាចចូលកាន់កន្លែងផ្សេងៗ ដែលមិនមែនជាការកិច្ចរបស់អ្នកទាំងនោះបានដែរឬទេ ។ ស្រីនាង បានឆ្លើយតបវិញថា កងសន្តិសុខទាំងនោះមិនត្រូវបានអនុញ្ញាតិឲ្យផ្លាស់ប្តូរពីកន្លែងមួយទៅកាន់កន្លែងមួយទៀតទេ ។

ក្រុមទី៤

សិស្សស្រីម្នាក់បានឡើងមកខាងមុខវេទិកា និងបានសង្ខេបពីប្រធានបទ “ការសួរចម្លើយនៅមន្ទីរ ស-២១” ប្រាប់ទៅអ្នកចូលរួមថា៖

“កម្មាភិបាលសួរចម្លើយបានធ្វើទារុណកម្មអ្នកទោសយ៉ាងយោរយេវ ។ ពួកគេវាយអ្នកទោសនឹងមែកឈើ ដំបង ឬដោយដៃ ។ អ្នកទោសត្រូវបានឆក់ខ្សែភ្លើង ឬចង្កូតចុះឡើងៗ ។ កម្មាភិបាលសួរចម្លើយ បានដកក្រចកអ្នកទោស និងចាក់ទឹកអាល់កុលលើស្មារម្មន៍នោះ ។ ពួកគេក៏បានធ្វើទារុណកម្មទៅលើអ្នកទោសស្រ្តីតាមរយៈការកាត់ដោះ និងរំលោភយ៉ាងព្រៃផ្សៃ ទោះជាដឹងថាការរំលោភអ្នកទោសគឺជាការប្រឆាំងនឹងវិន័យរបស់អង្គការក៏ដោយ ។ កងសន្តិសុខដែលត្រូវបានរកឃើញថាបានរំលោភអ្នកទោសស្រ្តី គឺត្រូវបានចាប់ខ្លួន និងសម្លាប់ចោល ។ អ្នកទោសត្រូវបានសួរឲ្យឆ្លើយសារភាពនៅក្នុងប្រវត្តិរូបរបស់ខ្លួនអំពីពេលវេលាដែលខ្លួនបានបម្រើនៅក្នុងជួរជំរុំ និងអំពីសកម្មភាពក្បត់របស់ខ្លួន” ។

រតនៈ បានសួរថា តើចម្លើយសារភាពមាននិយាយអំពីសាច់ញាតិ ឬមិត្តភក្តិដែរឬទេ? សិស្សនោះបានឆ្លើយថា ចម្លើយសារភាពក៏មានបញ្ជាក់ឈ្មោះមនុស្សដែលចូលរួមក្នុងសកម្មភាពក្បត់ដែរ ។ ឈ្មោះមនុស្សដែលបានបញ្ជាក់នៅក្នុងចម្លើយសារភាព ជាញឹកញាប់គឺជាមិត្តភក្តិរបស់ម្ចាស់ចម្លើយសារភាព និងជាឪពុកម្តាយ ។

ចំរើន បានសួររបន្ថែមថា តើមានសិស្សណាម្នាក់មកពីក្រុមទី៤ ចង់បន្ថែមពីមានអ្វីទៀតសដែរឬទេ?

រតនៈ ស្នើសុំឲ្យអ្នកចូលរួមអានចំណុចសម្គាល់ចំនួន៥ នៅទំព័រទី៦៤ ដែលនិយាយពីខ្នាតហរណ៍នៃចម្លើយសារភាពនៅមន្ទីរស-២១ ដោយធ្វើការវិភាគទៅលើចំណុចទាំង៥ ដើម្បីពិចារណាពីស្ថានភាពនៃចម្លើយសារភាពដោយបង្ខំនៅមន្ទីរស-២១ ។ រតនៈ ក៏បានឲ្យអ្នកចូលរួមរំលឹកឡើងវិញពីខ្នាតហរណ៍ផ្សេងទៀតនៃចម្លើយសារភាពដែលមាននៅក្នុងទំព័រទី៦៥ ។

ក្រុមទី៥

ក្រុមទី៥ អាន “ថ្នាក់ដឹកនាំនៅមន្ទីរស-២១” ។ សិស្សស្រីម្នាក់ឡើងសង្ខេបដូចខាងក្រោម៖

“មន្ទីរស-២១ គឺស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ក្រសួងការពារជាតិ ដែលដឹកនាំដោយ សុន សេនហេវ សមមិត្ត ខៀវ ។ គាត់ធ្លាប់បានសិក្សានៅប្រទេសបារាំង និងក្រោយមកគាត់បានក្លាយជាគ្រូបង្រៀន ។ មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៅមន្ទីរស-២១រួមមាន ខុច ជាប្រធាន និង យឹម វ៉ាក, បេង និង ចាន់ ជាអនុប្រធាន ។ ប៉ុន គឺជាអ្នកសួរចម្លើយ ។ មេដឹកនាំទាំងនេះ គឺជាអតីតគ្រូបង្រៀន” ។

ចំរើន បានសួរថា តើអ្នកចូលរួមទាំងអស់បានឮពីអ្វីដែលសមាជិកនៃក្រុមទី៥ ឡើងធ្វើការសង្ខេបនេះដែរឬទេ និងថាតើក្រុមផ្សេងទៀតមានអ្វីចង់បន្ថែមដែរឬទេ? ចំរើន បានបញ្ជាក់ថា សមាជិកនៅក្នុងក្រុមផ្សេងទៀតអាចបន្ថែមពីមានទៅលើប្រធានបទនេះបាន ។ រតនៈ បានពិពណ៌នាការយកចិត្តទុកដាក់របស់អ្នកចូលរួម

ដោយបង្ហាញពីគួរនាំរបស់ ប៉ុន នៅក្នុងអង្គការពស្តរចម្លើយថា គឺជាអ្នកស្តរចម្លើយអ្នកទោសសំខាន់ៗដូចជា កែវ មាស, ណែ សារ៉ាន់, ហ៊ូ នីម, ទីវ អុល និងភោក ឆាយ ។ រតនៈ បានបញ្ជាក់បន្ថែមថា កម្មាភិបាល ខ្មែរក្រហម មិនត្រឹមតែស្តរចម្លើយប្រជាជនធម្មតានោះទេ ប៉ុន្តែក៏បានស្តរចម្លើយទៅលើកម្មាភិបាលដែលត្រូវ បានចោទប្រកាន់ពីបទក្បត់បដិវត្តន៍ដែរ ។

ក្រុមទី៦

ព្រះសង្ឃដែលក្រុមការងាររបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានជួបកាលពីថ្ងៃដំបូងនៅក្នុងបរិវេណវត្ត បានអានចំណុចទី៧នៃមេរៀនដែលនិយាយអំពី “ការសម្លាប់នៅមន្ទីរស-២១” ចែកជូនដល់អ្នកចូលរួមស្តាប់ ។

រតនៈ បានពន្យល់ដល់អ្នកចូលរួមទាំងអស់ពីពាក្យ “កម្ទេច” ដែលកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមបានប្រើជំនួស ឲ្យពាក្យ “សម្លាប់” ។ រតនៈ បានបន្ថែមថាចម្លើយសារភាពនៅក្នុងមន្ទីរស-២១ ជួនកាលមានរហូតដល់ទៅ រាប់រយទំព័រ ។ ខ្មែរក្រហមមិនបានយកចិត្តទុកដាក់ពីស្ថានភាពរបស់អ្នកទោសឡើយ ។ ប៉ុន្តែពួកគេយកចិត្ត ទុកដាក់តែពីចម្លើយសារភាពដែលកត់ត្រាពីអ្វីដែលខ្លួនត្រូវការ ។ នៅឆ្នាំដំបូងនៃប្រតិបត្តិការរបស់មន្ទីរស-២១ សាកសពទាំងអស់ត្រូវបានកប់នៅក្បែរនោះ ។ នៅឆ្នាំ១៩៧៦ បន្ទាប់ពីលែងមានកន្លែងសម្រាប់កប់ខ្មោច អ្នកទោសត្រូវបានបញ្ជូនទៅកាន់បឹងជើងឯក ដែលមានចម្ងាយប្រមាណ១៣គីឡូម៉ែត្រពីភ្នំពេញ ។ បឹងជើងឯក គឺត្រូវបានកំណត់ថាជាទីតាំងប្រវត្តិសាស្ត្រដែលជីវិតមនុស្សរាប់សិបនាក់ត្រូវបានសម្លាប់នៅទីនោះ ។ រតនៈ បាន ចែករំលែកបទពិសោធន៍របស់គាត់ដែលបានចូលទៅទស្សនានៅជើងឯក ក្រោមការឧបត្ថម្ភរបស់មជ្ឈមណ្ឌល ឯកសារកម្ពុជា ។

បន្ទាប់ពីអ្នកចូលរួមទាំងអស់ពិភាក្សាលើចំណុចទាំង៦រួចហើយ ចំរើន បានធ្វើការសង្ខេបទៅលើជំពូក ទាំងមូលម្តងទៀត ។ បន្ទាប់មក ចំរើន បានសួរសំណួរស្វែងយល់មួយចំនួន ដើម្បីវាស់ស្ទង់ការយល់ដឹងរបស់ អ្នកចូលរួមពីជំពូកនេះ មុនពេលដែលអនុញ្ញាតិឲ្យគាត់សួរសំណួរ ។

៣) សំណួរពីអ្នកចូលរួម

នៅចុងបញ្ចប់នៃការធ្វើវេទិកានេះ ក្រុមការងាររបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានលើកទឹកចិត្តដល់ អ្នកចូលរួមឲ្យសួរសំណួរដែលមានរយៈពេលត្រឹមតែ២០ នាទី ។

- ១) សូ វិសាល ជាសិស្សមកពីវិទ្យាល័យ ហ៊ុនសែន កំពង់លែង៖ “តើខ្មែរក្រហមបានទទួលអារុវធយុទ្ធភណ្ឌមកពីណា?”
- ២) វ៉ាន់ ស្រីលីកូ ជាសិស្សមកពីវិទ្យាល័យ ហ៊ុនសែន កំពង់លែង៖ “តើមនុស្សប្រភេទណាជាកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម? ហេតុអ្វីបានជាកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមទាំងនោះសម្លាប់មនុស្ស?”
- ៣) សួន សីហា ជាសិស្សមកពីវិទ្យាល័យ ហ៊ុនសែន កំពង់លែង៖ “នៅក្នុងសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រ កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបានបញ្ជាក់ថា កណៈប្រតិភូបរទេសបានមកទស្សនាប្រទេសកម្ពុជានៅក្នុង

របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ តើគណៈប្រតិភូទាំងនេះជាបន្សំតែឬ? តើអ្នកទាំងនោះបានដឹងពីស្ថានភាព និងនយោបាយរបស់ខ្មែរក្រហមឬទេ? ហេតុអ្វីបានជាបញ្ជីនៃត្រូវនាំយកទៅសម្រាប់នៅពេលដែលអ្នកមិនចេះដឹងត្រូវបានលើកឲ្យធ្វើជាអ្នកដឹកនាំ? »

៤) រ៉ូ ស្រីយ៉ា ជាសិស្សមកពីវិទ្យាល័យ ហ៊ិនសែន កំពង់លែង៖ «ហេតុអ្វីបានជាជនជាតិបរទេសត្រូវជាប់ឃុំឃាំងនៅក្នុងមន្ទីរស-២១ដែរ? »

៥) គង់ សុខន ជាសិស្សមកពីវិទ្យាល័យ ហ៊ិនសែន កំពង់លែង៖ «ហេតុអ្វីបានជាខ្មែរក្រហមជម្លៀសប្រជាជនចេញពីទីក្រុងទៅកាន់ទីជនបទ និងបង្ខំឲ្យធ្វើការធ្ងន់? ដលិតផល ត្រូវបាននាំចេញទៅកាន់ប្រទេសចិន ដើម្បីប្តូរមកវិញនូវអាវុធយុទ្ធភណ្ណ ។ ហេតុអ្វីបានជាខ្មែរក្រហមចង់បានអាវុធ? អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញនៅក្នុងតុលាការកម្ពុជា បានកាត់ទោស ខុច ឲ្យជាប់កុករយៈពេល៣៥ឆ្នាំ ។ តើក្រុមគ្រួសាររបស់ ខុច ត្រូវបានកាត់ទោសដែរឬទេ?

នៅចុងបញ្ចប់វគ្គសំណួរនិងចម្លើយ ក្រុមការងាររបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា បានចែក «តារាងស្តាប់ស្តង់មតិក្រោយការធ្វើវេទិកា» ដល់អ្នកចូលរួមបំពេញ ដើម្បីចង់ដឹងថាតើចំណេះដឹង និងការឆ្លើយតបចំពោះការសិក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យមានការផ្លាស់ប្តូរយ៉ាងដូចម្តេច បន្ទាប់ពីបានចូលរួមក្នុងវេទិកាសាធារណៈរួមមក ។

លទ្ធផល និងផលប៉ះពាល់

ការស្វែងយល់អំពីប្រវត្តិទីតាំងមុនពេលធ្វើវេទិកាសាធារណៈ បានផ្តល់ឲ្យក្រុមការងារនូវវិសាលភាពយ៉ាងសម្បើមទាំងការពិភាក្សា និងទំនាក់ទំនងដល់ការធ្វើវេទិកាសាធារណៈ ។ ស្ថិតនៅនឹងទីតាំងដូចគ្នា ក្រុមការងារបានជួបជាមួយមនុស្សសំខាន់ៗផ្សេងៗគ្នា ដើម្បីជួយសម្រួលដល់ការរៀបចំធ្វើវេទិកាសាធារណៈនេះ និងស្វែងយល់អំពីព្រឹត្តិការណ៍ប្រវត្តិសាស្ត្រសំខាន់ៗ ដែលកើតឡើងនៅក្នុងយុគកំពង់ហៅ និងស្រុកកំពង់លែងទាំងមូល ។ ក្រុមការងារបានដឹងថា មានមន្ទីរសន្តិសុខខ្មែរ និងបានដឹងទៀតថា វត្តអម្ពុរនារាមត្រូវបានខ្មែរក្រហមប្រើប្រាស់ធ្វើជាមន្ទីរសេដ្ឋកិច្ច និងកន្លែងស្តុបស្តុរនិងវត្តផ្សេងៗទៀត ។ ក្នុងពេលធ្វើវេទិកាសាធារណៈ ក្រុមការងារបានផ្សារភ្ជាប់ការពិភាក្សានៅក្នុងសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រ ទៅនឹងព្រឹត្តិការណ៍សំខាន់ៗខ្លះទៀតដែលកើតឡើងនៅក្នុងភូមិនេះកាលពីរបបខ្មែរក្រហម ។ នេះគឺជាការលើកទឹកចិត្តដល់អ្នកភូមិឲ្យរំពុកឡើងវិញនូវ បទពិសោធន៍ និងចែករំលែករឿងរ៉ាវដ្ឋានជាមួយនិងកូនចៅរបស់គាត់ ។ មុនពេលចាប់ផ្តើមវេទិកាសាធារណៈ ក្រុមការងារបានចាប់អារម្មណ៍ថា អ្នកភូមិដែលមានវ័យចំណាស់មួយចំនួនពុំសូវបានដឹងពីមន្ទីរសន្តិសុខខ្មែរ និងពុំសូវបានដឹងថាវត្តអម្ពុរនារាម ត្រូវបានខ្មែរក្រហមប្រើប្រាស់ឡើយ ។ បន្ទាប់ពីបញ្ចប់ការធ្វើវេទិកានេះទៅប្រជាជនមួយចំនួន រួមទាំងក្មេងជំនាន់ក្រោយផង បានស្វែងយល់ពីព្រឹត្តិការណ៍សំខាន់ៗ និងរឿងរ៉ាវរបស់អ្នកភូមិរបស់គាត់ក្នុងការបបខ្មែរក្រហម ។ ដោយភ្ជាប់សាច់រឿងរបស់អ្នកភូមិទៅនឹងជំពូក៧ដែលនិយាយពី «កុក

ទួលស្មែង” សហគមន៍បានរួមបញ្ចូលគ្នា និងធ្វើឲ្យមានទំនាក់ទំនងកាន់តែជំរុញឡើងអំពីបរិបទប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហម ។
កិច្ចការនេះ បានធ្វើឲ្យអ្នកចូលរួមពង្រីកចំណេះដឹងរបស់ខ្លួនអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហម តាមរយៈកិច្ចការដ៏មាន
សារៈសំខាន់មួយដែលអ្នកទាំងអស់គ្នាអាចនិយាយប្រាប់ពីចំណេះដឹង ឬបទពិសោធន៍ផ្ទាល់ខ្លួនពីមុនរបស់ខ្លួន ។

ក្រុមទេសដាក់ខេត្តមិនត្រឹមតែជួយក្រុមការងារក្នុងការរៀបចំ និងចាត់ចែងធ្វើវេទិកាសាធារណៈប៉ុណ្ណោះ
ទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងបានចូលរួមនៅក្នុងវេទិកានេះទៀតផង ។ យោងតាមបទពិសោធន៍ដែលធ្លាប់មានកន្លងមក
ឃើញថាក្រុមការងារមានភាពងាយស្រួលច្រើន ដោយមានការជួយពីក្រុមទេសដាក់ខេត្តក្នុងការបង្រៀន និង
ដឹកនាំការពិភាក្សា ។ រតនៈ ដែលជាក្រុមទេសដាក់ខេត្ត បានប្រើប្រាស់ចំណេះដឹង ជំនាញ និងបទពិសោធន៍
របស់គាត់ដែលបានមកពីការចូលរួមវគ្គបណ្តុះបណ្តាលកន្លងមក ក្នុងការចែករំលែក និងបង្រៀនដល់អ្នកចូលរួម
ទាំងអស់ ។ ការចូលរួមជាក្រុមជាមួយក្រុមទេសដាក់ខេត្ត បានបន្ថែមនូវចំណេះដឹង ការទុកចិត្ត និងអារម្មណ៍
កក់ក្តៅក្នុងការធ្វើវេទិកាសាធារណៈនេះ ។

ក្រុមការងារបានដឹងថា វិទ្យាល័យកំពង់លែងបានទទួលសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ
តែចំនួនពីរបីក្បាលប៉ុណ្ណោះ ។ ក្រុមដាក់បាននិយាយថា សិស្សបានចែកវេណាក្នុងអានសៀវភៅនេះ ។ ការខ្វះខាត
ប្រភពធនធាននេះ មិនបានធ្វើឲ្យមានប្រសិទ្ធភាពដល់ការសិក្សាអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហមនៅក្នុងថ្នាក់រៀន
ឡើយ ។ វេទិកានេះមិនត្រឹមតែបានផ្តល់ជាសម្ភារៈបន្ថែមប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងជាការលើកទឹកចិត្តបន្ថែម
ទៀតដល់សិស្ស និងគ្រូ ។

ព្រះសង្ឃក៏បានចូលរួមក្នុងការពិភាក្សាជាមួយសិស្សដែរ ។ នៅថ្ងៃដែលក្រុមការងារបានទៅទស្សនា
ទីតាំងដែលត្រូវធ្វើវេទិកាសាធារណៈ ក្រុមការងារមានឱកាសជួបជាមួយព្រះសង្ឃមួយអង្គដែលកំពុងបង្រៀន
សិស្សឲ្យអាន និងសរសេរ ។ ដោយដឹងថាក្រុមការងារបង្កើតវេទិកាសាធារណៈមួយនៅទីនេះ ព្រះអង្គបាន
បង្ហាញការចាប់អារម្មណ៍ និងស្នើសុំចូលរួមនៅក្នុងវេទិកានេះជាមួយអ្នកភូមិដែរ ។ ក្រុមការងារយើងទទួល
ស្វាគមន៍ការចូលរួមនេះ និងសុំឲ្យព្រះអង្គជួយនិមន្តព្រះសង្ឃផ្សេងទៀតឲ្យមកចូលរួមដែរ ។ ព្រះសង្ឃចំនួន១៤
អង្គបាននិមន្តមកចូលរួមក្នុងថ្ងៃធ្វើវេទិកាសាធារណៈ ។ ព្រះសង្ឃគ្រប់អង្គបានស្តាប់យ៉ាងយកចិត្តទុកដាក់ និង
កត់ត្រានូវការធ្វើបទបង្ហាញអំពីជំពូក៧នៃសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ នៅចុងបញ្ចប់
ព្រះសង្ឃដែលក្រុមការងារបានជួបកាលពីម្សិលមិញ បានអានចំណុចមួយនៃសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជា
ប្រជាធិបតេយ្យ ចែកជូនដល់អ្នកចូលរួមបានស្តាប់ ។

វេទិកានេះ បានបង្កើតឲ្យមានការសន្ទនារវាងគ្រួសារ និងសហគមន៍ ។ បន្ទាប់ពីវេទិកាបានបញ្ចប់ ក្រុម
ការងារបានហូបអាហារថ្ងៃត្រង់នៅផ្ទះអ្នកភូមិម្នាក់ដែលស្ថិតនៅទល់មុខវត្តអម្ពវនារាម ។ បន្ទាប់មក ក្រុមការងារ
បានសម្រាកបន្តិចដើម្បីសន្សំកម្លាំងក្នុងការសម្ភាសអ្នកចូលរួមពេលរសៀល ។ ក្នុងពេលសម្រាក ក្រុមការងារ
បានឮអ្នកភូមិពិភាក្សាគ្នាអំពីជីវិតរបស់គាត់ក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ។ អ្នកភូមិម្នាក់បាននិយាយថា គាត់ត្រូវបានស្នើ

ឲ្យទៅដឹកពូជស្រូវវាយកៅព្រួសនៅឯស្រែ ។ កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមបានប្រើកាត់ឲ្យដល់តជីវិតជាតិដែលធ្វើពីលាមកគោនិងដើមរុក្ខជាតិ និងលើកទំនប់ ។ អ្នកភូមិម្នាក់ទៀតបានបន្ថែមថា ឪពុករបស់គាត់ត្រូវកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមចាក់ទឹកបញ្ចូលក្នុងសាច់ ដែលជាហេតុធ្វើឲ្យគាត់ស្លាប់ភ្លាមមួយរំពេច ។ គាត់ក៏បានបន្ថែមទៀតថា បួនប្រុសរបស់គាត់ម្នាក់ទៀត បានលួចបើងប៉ោងហូបដោយសារឃ្នានពេក ។ ខ្មែរក្រហមបានចាប់បួនរបស់គាត់រួចវាយនៅចំពោះមុខគាត់ ។ គាត់យំ ប៉ុន្តែមិនអាចធ្វើអ្វីបានឡើយដើម្បីជួយបួនប្រុស ។ ទីបញ្ចប់ បួនប្រុសរបស់គាត់បានស្លាប់ដោយសារការវាយធ្វើបាបនេះ ។ អ្នកភូមិម្នាក់ផ្សេងទៀតបាននិយាយថា ឪពុករបស់គាត់ជាអតីតពេទ្យទាហានកាលពីជំនាន់លង់ លង់ ។ នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ឪពុករបស់គាត់បានចូលរួមប្រជុំជារៀងរាល់ថ្ងៃបន្ទាប់ពីធ្វើការរួច ។ ដោយអស់កម្លាំងខ្លាំងពេក ឪពុករបស់គាត់បានសំរាលកំទាំងបើកភ្នែកនៅពេលដែលអង្គុយប្រជុំ ។ បន្ទាប់ពីការពិភាក្សាពីជីវិតរបស់ពួកគាត់ក្នុងរបបខ្មែរក្រហម គាត់បានបន្តការពិភាក្សាពីដំណើរការរបស់តុលាការកាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមទៀត ។ ពួកគាត់បានសំដែងការកាំទ្រង់ពោះការឆររបស់តុលាការ និងចង់ឃើញមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមទាំងអស់ត្រូវបានកាត់ទោសកាន់តែឆាប់ ។

ក្នុងពេលធ្វើកិច្ចសម្ភាសន៍ជាមួយ បូ ណារី ក្រុមការងារយើងបានដឹងថាមន្ត្រីរាជការថ្នាក់ខ្ពស់ និងស្រុកក៏ដូចជាក្រុមគ្រូបង្រៀន ចូលចិត្តអានទស្សនាវដ្តី «ស្វែងរកការពិត» ។ បូ ណារី បាននិយាយថា គាត់ចូលចិត្តអានទស្សនាវដ្តីនេះណាស់ ព្រោះគាត់ចង់ដឹងឲ្យកាន់តែច្រើនអំពីការស្រាវជ្រាវ និងការអភិវឌ្ឍន៍ថ្មីៗ ។ ស្តាប់ពួកសន្ទនារបស់យើង កូនប្រុសរបស់គាត់ដែលអង្គុយនៅក្បែរនោះបាននិយាយដូច្នោះថា «ម៉ែ! ពុកមានទស្សនាវដ្តីស្វែងរកការពិត តែមួយច្បាប់ទេ ។ គាត់កាន់វាជាប់រាល់ថ្ងៃ» ។ ណារី បានប្រាប់ថា គាត់មិនទាន់បានទទួលទស្សនាវដ្តីលេខថ្មីនៅឡើយទេ ។ គាត់បានស្នើសុំឲ្យមានការបញ្ជូនទស្សនាវដ្តីនេះដល់ស្រុករបស់គាត់ឲ្យបានទៀងទាត់ពេលវេលា ។

ក្នុងពេលមានការពិភាក្សាមួយនៅក្នុងទីកន្លែងធ្វើវេទិកា យើងបានស្វែងយល់ថា មន្ទីរសន្តិសុខខ្មែរបានជាមន្ទីរសន្តិសុខមួយផ្សេងទៀតដែលអ្នកទោសមួយចំនួនត្រូវបានបញ្ជូនចូលមកដាក់ឃុំឃាំងនិងសម្លាប់ចោល ។ ក្រុមស្រាវជ្រាវធ្វើដៃនិរណ្តសាកសពរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ពុំទាន់បានមកស្រាវជ្រាវនៅទីតាំងនេះនៅឡើយទេ ដោយសារតែបញ្ហាសន្តិសុខ ។ យោងតាមរបាយការណ៍ដែលបានសរសេរដោយក្រុមស្រាវជ្រាវរណ្តសាកសពនេះបានឲ្យដឹងថា ក្រុមការងារមិនអាចស្នាក់នៅក្នុងទីរួមស្រុកកំពង់លែងបានឡើយ ហើយត្រូវតែធ្វើដំណើរត្រឡប់មកកាន់ទីរួមខេត្តវិញនៅវេលាម៉ោង៣ ឬ៤រសៀល ដោយសារមូលហេតុពីរយ៉ាងគឺ៖ ១) ដើម្បីចៀសវាងភាពងងឹតដែលជាពេលវេលារបស់ក្រុមខ្មោមខ្មែរក្រហមចូលមកក្នុងភូមិ និង ២) ដើម្បីចៀសវាងខ្យល់ព្យុះដែលធ្វើឲ្យលិចទឹក ។ ក្នុងរបាយការណ៍ដែលបានផ្តល់យោបល់ថា ក្រុមការងារបានបង្កើតការស្រាវជ្រាវបន្ថែមទៀតទៅលើមន្ទីរសន្តិសុខ និងទីតាំងសម្លាប់ដែលមាននៅក្នុងកន្លែងផ្សេងៗក្នុងស្រុកកំពង់លែង និងជាកន្លែងដែលមិនទាន់បានធ្វើការស្រាវជ្រាវ ។ ការរកឃើញថ្មីនេះ អាចដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងចំនួនមន្ទីរ

សន្តិសុខដែលក្រុមស្រាវជ្រាវបានកត់ត្រាទុករួចហើយនៅក្នុងដែនទីរណ្តៅសាកសព ។

បញ្ហាប្រឈម

ការវាយតម្លៃដែលត្រូវបានធ្វើឡើងនៅចុងបញ្ចប់នៃការធ្វើវេទិកាសាធារណៈ បានចំណាយពេលអស់មួយភាគបីនៃពេលវេលាទាំងអស់ ។ យើងមានការវាយតម្លៃចំនួនពីរគឺ ការវាយតម្លៃមុនពេលធ្វើវេទិកានិង ការវាយតម្លៃក្រោយពេលធ្វើវេទិកា ។ ការវាយតម្លៃនីមួយៗត្រូវចំណាយពេលអស់រយៈពេលប្រហែលកន្លះម៉ោងក្នុងការបំពេញ ។ ដូច្នេះក្នុងការបំពេញការងារទាំងពីរប្រភេទនេះ គឺត្រូវចំណាយពេលអស់មួយម៉ោងក្នុងចំណោមរយៈពេលបីម៉ោងនៃការធ្វើវេទិកា ។ អ្នកភូមិវ័យចំណាស់ៗ ដែលពុំអាចសរសេរ និងអានបាន បានពឹងផ្អែកទាំងស្រុងមកលើក្រុមការងារ ។ ក្រុមការងារបានចុះជួយគាត់ម្នាក់ៗក្នុងការបំពេញការងារស្ទាបស្ទង់មតិ ដែលកិច្ចការនេះបានចំណាយពេលវេលាអស់យ៉ាងច្រើន ។ ការស្ទាបស្ទង់មតិមុនពេលធ្វើវេទិកាបានធ្វើឲ្យអង្គវេទិកាទាំងមូលបាត់បង់នូវការចាប់អារម្មណ៍ ។ ដូច្នេះការធ្វើវេទិកាសាធារណៈលើកក្រោយៗទៀតក្រុមការងារត្រូវតែរកវិធីសាស្ត្រផ្សេងក្នុងការបំពេញការងារស្ទាបស្ទង់មតិ ។

លើសពីនេះទៀត ក្រុមការងារបានចំណាយពេលយ៉ាងច្រើនលើកិច្ចការរដ្ឋបាល និងការរៀបចំបង្ហាញ ។ ឧទាហរណ៍ លោកតំណាងក្រុមប្រឹក្សាឃុំបានចំណាយពេលនិយាយអស់ប្រហែល២០ នាទី ហើយការនិយាយនេះបានធ្វើឲ្យវត្តមានរបស់អ្នកចូលរួមដែលកំពុងរង់ចាំការចាប់ផ្តើមវេទិកា មានការថយចុះ ។ សម្រាប់ការធ្វើអង្គវេទិកាលើកក្រោយ ក្រុមការងារត្រូវតែរំព្រឹត្យកដល់តំណាងក្រុមប្រឹក្សាឃុំជាដំបូងអំពីគោលបំណង និងទំហំនៃការនិយាយរបស់គាត់ ។ សេចក្តីថ្លែងការរបស់គាត់ ត្រូវតែត្រូវបានផ្តោតជាសំខាន់ទៅលើការសិក្សាពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ។

នៅពេលដែលនិយាយទៅកាន់អ្នកចូលរួម ក្រុមការងារបាននិយាយសំដៅតែទៅលើសិស្សានុសិស្សហើយមិនសូវអើពើចំពោះវត្តមានរបស់អ្នកភូមិនិងគ្រូបង្រៀន ដែលជាហេតុធ្វើឲ្យគាត់មានអារម្មណ៍មិនសូវកក់ក្តៅ និងមិនស្ថិតនៅក្នុងកន្លែងប្រជុំ ។ ការនិយាយទៅកាន់អ្នកចូលរួម គឺសំខាន់ណាស់ក្នុងការធ្វើឲ្យមានភាពស្មើគ្នា ។ ក្រុមការងារបានសង្កេតឃើញថាព្រះសង្ឃនិងអ្នកភូមិខ្លះបានចាកចេញពីកន្លែងប្រជុំនៅពាក់កណ្តាលម៉ោង ។ នៅចុងបញ្ចប់ មានតែអ្នកភូមិពីរបីនាក់ប៉ុណ្ណោះដែលនៅអង្គុយរហូតដល់ចប់កម្មវិធី ហើយព្រះសង្ឃបានចាកចេញពីកន្លែងប្រជុំទាំងអស់ ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏ក្រុមការងារនៅតែប្រារព្ធធ្វើអង្គប្រជុំជាធម្មតានៅក្នុងព្រះវិហារនេះ ។ ទីអារាម គឺជាកន្លែងដែលគ្មានជម្លោះ និងមិនប្រើឲ្យនយោបាយ ។ តាមទំនៀមទម្លាប់ប្រពៃណីខ្មែរ ការរៀបចំការអង្គុយត្រូវធ្វើឡើងសម្រាប់ព្រះសង្ឃ ពីព្រោះព្រះសង្ឃត្រូវតែកង់នៅផ្នែកខាងលើ ។ ក្រុមការងារមិនបានចាប់អារម្មណ៍ពីចំណុចនេះឡើយ ដែលធ្វើឲ្យមានការអាក់អន់ចិត្តពីព្រះសង្ឃថាយើងមិនបានគោរពដល់សាសនា ។ បន្ទាប់ពីបានដឹងពីកំហុសខ្លះនេះ ក្រុមការងារបានរៀបចំកន្លែងសម្រាប់ព្រះសង្ឃកង់ភ្លាមៗ ។

សមាជិកក្រុមការងារ៖

វ៉ាន់ថាន់ ពៅដារ៉ា

ឌី ឌាំបូលី

ដេង ពង្សរ៉ាសី

ប្រាក់ កែវ តារា

លី សុខចំរើន